

28. novembar 2018.

Premijer Duško Marković – Intervju Televiziji Crne Gore povodom dvije godine 41. Vlade Crne Gore (stenogram)

Emitovan: 28. novembra 2018. u 20:00

Novinarka: Aleksandra Pavićević

TVCG: Poštovani gledaoci dobro veče. Gost Televizije Crne Gore je predsjednik Vlade Duško Marković, a povod je dvije godine rada Vlade na čijem je čelu.

Gospodine Markoviću dobro veče.

DUŠKO MARKOVIĆ: Dobro veče i hvala Vam na pozivu.

TVCG: Evo, da otkrijemo našim gledaocima, ovaj razgovor vodimo na lokaciji skijališta Kolašin 1600. To je projekat koji je od početka bio pod Vašom budnom pažnjom, više puta ste obilazili gradilište, čak u jednom momentu oštro kritikovali sporiju dinamiku radova, a danas ste se uvjerali u stanje na terenu. Kako ste sada zadovoljni? Možemo li očekivati da skijalište bude otvoreno za ovu sezonu?

DUŠKO MARKOVIĆ: Prvo želim da Vam se zahvalim na prilici da razgovor povodom dvije godine rada Vlade vodimo baš u ovom ambijentu skijališta 1600 i objekata koji on uključuje.

Rekao bih da on ima i svoje suštinsko, a i formalno značenje. Mi smo na mjestu gdje se stvara nova vrijednost za zemlju, za njenu ekonomiju, ali i za građane Crne Gore. Ovo je projekat čija je planska dokumentacija donijeta 2010. a prvi radovi započeti 2015. godine izgradnjom trafostanice *Jezerine*. 2017. i 2018. ovaj projekat je postao jedan od prioritarnijih ekonomskih agendi ove Vlade, a posebno mog interesovanja, jer, kao što znate, fokus ove Vlade je razvoj Sjevera kako bismo obezbijedili ravnomjeran razvoj cijele države, a posebno valorizaciju nespornih resursa na sjeveru. Do danas, ovdje smo uložili 13 miliona eura. Imali ste priliku da vidite novu žičaru šestosjed, četiri kilometra novih staza, ovaj objekat u kojem se nalazimo, a koji će služiti građanima, gostima i skijašima, naravno i za smještaj neophodne opreme. Istovremeno smo planirali da u 2019. godini uložimo još četiri miliona eura što će uključivati opremu za osnježavanje ovog lokaliteta. Dakle, sa onim što imamo na skijalištu 1450, na ovom skijalištu koje je spremno za ovu sezonu i našim namjerama da već u 2019. godini nabavimo novu žičaru koja će spojiti ova dva lokaliteta, imaćemo 60 kilometara skijaških staza i ovaj skijaški centar, odnosno ovaj prostor postaje konkurentan za cio region.

TVCG: Nešto kasnije ćemo još o drugim razvojnim projektima. Pomenula sam na početku da ste na polovini mandata. Kako ocjenjujete Crnu Goru u ove protekle dvije godine od kada ste preuzeli Vladu nakon rizika parlamentarnih izbora 2016. godine? Kako vidite njen razvoj i učinak Vlade u tom periodu?

DUŠKO MARKOVIĆ: Počecu od ocjene: danas mislim da je Crna Gora stabilnija nego ikada i mislim da je Crna Gora krenula ubrzanim ekonomskim razvojem i unapređenjem standarda njenih građana i približavanjem toga standarda standardu građanina Evrope. Istovremeno mislim da smo u ove dvije godine riješili nekoliko važnih pitanja koja ojačavaju našu demokratiju i unapređuju naš politički sistem. Ali, saopštavajući ovu ocjenu i želeći da joj dam snažnu argumentaciju, podsjetiću Vas, i Vas i građane koji nas gledaju, kako je izgledala 2016. godina, cijela, a posebno onaj period kada je Vlada na čijem sam čelu peuzela mandat, dakle 28. novembra 2016. godine.

Cijela 2016. godina je bila najizazovnija godina za Crnu Goru, prije svega u političkom i bezbjednosnom smislu. Imali smo mi u prethodnim decenijama takođe izazovnih godina, ali u toj godini smo imali najkrupniji, najdirektniji atak na državu, njene institucije, njen politički sistem. To je bila godina u kojoj se željela promijeniti politička volja građana Crne Gore nedemokratskim putem kako bi se zaustavila njena evropska i evroatlantska perspektiva. Ja bih rekao da je i krajnji cilj bio u nastavku i gubitak odnosno nestanak Crne Gore kao države i vraćanje u njenu daleku, a nama tešku prošlost. Vlada je baš u tom trenutku preuzela mandat. Sjećate se da je nezadovoljna opozicija koja je organizovala bojkot bila na ulicama, podsticala je socijalna i druga nezadovoljstva. Puno je ljudi nezadovoljnih ili podstaknutih bilo na ulicama Podgorice odnosno glavnog grada i Vlada je bila suočena sa ozbiljnim izazovom da obezbijedi, ne samo političku nego i bezbjednosnu stabilnost zemlje, a da omogući njen rad i njeno funkcionisanje. To je bio taj politički ambijent u kojem smo počeli mandat. Znao da smo bili na pola puta ratifikacije Protokola o članstvu [u NATO-u] i 24 otvorena poglavlja u procesu pridruživanja Evropskoj uniji. Istovremeno naše javne finansije, osnovni elementi naših javnih finansija, bili su zabrinjavajući. Visok javni dug, koji je nastao uglavnom ili najčešće zbog zaduživanja za gradnju autoputa, ali i izražen budžetski deficit, govorili su nam da ćemo imati problema da obezbijedimo održivost budžeta i sredstva za neophodne potrebe koje servisiramo iz budžeta, prije svega za penzije, plate i socijalu. Situacija je bila takva da mi je predstavnik Međunarodnog monetarnog fonda u decembru rekao da Vlada ne može sama da odgovori na taj težak izazov i da je neophodno da dobijemo mentorstvo Međunarodnog monetarnog fonda i značajan kredit u dolarima koji bi nas u sljedećoj fazi usmjerio na otpuštanje zaposlenih, smanjivanje penzija, na smanjivanje zarada u cijelom sektoru i na značajno povećavanje poreza i dodatnog opterećenja za građane. Odbili smo tu ponudu, krenuli smo u 2017. godinu sa Planom fiskalne konsolidacije, odnosno konsolidacije budžeta, a na proljeće predložili Strategiju konsolidacije javnih finansija za tri godine do 2020. godine u Parlamentu što je dalo veoma dobre rezultate. Uspjeli smo da stabilizujemo naše javne finansije, da popravimo našu ekonomsku poziciju i, što je najvažnije, da obezbijedimo ekonomski rast koji je značajno bio veći od rasta u 2015. a posebno od ekonomskog rasta u 2016, koji je iznosio 2,9 odsto. Dakle, u 2017. godini 4,7 odsto, a već u prvoj polovini 2018. godine 4,8 odsto. A to je dovelo do značajnijeg broja novih radnih mjesta.

Ove dvije godine su bile zahtjevne, složene, rizične, ali zaista ne želim da budem subjektivan, želim da kažem da su Vlada i njen tim, tim kojim sam ja rukovodio, dali na ove izazove održiv odgovor. Danas možemo govoriti o Crnoj Gori koja je politički stabilna i koja je bezbjednosno stabilna, koja danas ima takvu međunarodnu reputaciju koju nikada nije imala i, naravno, izvrsne ekonomske performanse za budućnost.

TVCG: I Crne Gore koja je u međuvremena postala članica NATO-a. Kako Vi komentarišete, odnosno koje biste rezultate članstva izdvojili u proteklih godinu i po?

DUŠKO MARKOVIĆ: Da ponovim ono što svi odgovorni ljudi u Crnoj Gori kažu, a posebno političari: nema većeg uspjeha za Crnu Goru u posljednjoj deceniji ili u posljednjih 12 godina – od nezavisnosti, od učlanjenja u NATO. Rekao bih da imamo dva ključna benefita iz tog procesa. Crna Gora je danas članstvom u NATO-u stabilnija nego što je ikada bila, iako je naša stabilnost karakteristika zemlje u veoma turbulentnom regionalnom balkanskom okruženju. Crna Gore je uvijek imala sposobnosti da očuva tu internu stabilnost. Međutim, danas je naša stabilnost mnogo većeg i kvalitetnijeg sadržaja i ona nije samo interna, nego regionalna, evropska rekao bih i transatlantska. Istovremeno zahvaljujući toj stabilnosti Crna Gora je dobila neviđenu poziciju na međunarodnoj – globalnoj sceni. Crna Gora je danas iako mala, i može to iz svojih usta djelovati pretenciozno, globalni igrač. Ona je za stolom sa najmoćnijim državama svijeta, ne samo u ekonomskom, vojnom, već i u političkom smislu. Kao rezultat toga mi smo postali planetarno poznati i veliko interesovanje za Crnu Goru, za ulaganja u potencijal koji imamo, u turizam, energetiku i poljoprivredu. I zbog toga smo zabilježili ovakav ekonomski rast. Ključni benefiti NATO-a su stabilnost, naša međunarodna pozicija i pokretanje našeg potencijala za ubrzani ekonomski rast i veći standard građana Crne Gore.

TVCG: Tome u prilog ide i činjenica da su udvostručene strane investicije iz zemalja NATO-a od kad smo mi postali članica?

DUŠKO MARKOVIĆ: Apsolutno. Ne smo iz zemalja članica NATO-a. Naše članstvo u NATO-u podstiče i investitore iz drugih krajeva svijeta – iz Azije, iz Afrike... Prije neki dan sam prvi put sreo novi menadžment *Qatari Diara*. Znaete da je to jedan od najvećih investicionih fondova na svijetu koji ima vlasništvo, lokaciju kod Tivta i koji želi da odmah pokrene tu investiciju vrijednu preko 270 miliona eura. Pitao sam ga: „Da li ste prvi put u Crnoj Gori?“ Kaže: „Jesam.“ „Kako vam izgleda Crna Gora?“ „Fanstastično, nijesam mogao da vjerujem da na ovom malom prostoru postoji ovoliko ljepote i ovako urađene infrastrukture. Ali o vama smo čuli kao o novoj članici NATO-a i vrijednostima koje ste usvojili ulazeći u NATO.“ Dakle, mi ne dobijamo benefite od članstva u NATO-u samo od zemalja članica NATO-a, nego i od drugih zemalja širom plante koje ne pripadaju toj Alijansi.

TVCG: Crnu Goru nakon šest godina pregovora sa Evropskom unijom očekuje još jedna zahtjevnija faza procesa: zatvaranje poglavlja, otvaranje preostala dva poglavlja. Kako Vi vidite našu poziciju? Da li smo spremni da odgovorimo i tom izazovu? I kako uopšte gledate na spremnost Evropske unije, na klimu Evropske unije, za proširenje na Zapadni Balkan s obzirom na to da i oni sada idu u jedan period konsolidacije nakon Bregzita i s obzirom na to da imaju izbore naredne godine?

DUŠKO MARKOVIĆ: Ja mislim da naš napredak na putu članstva u Evropskoj uniji ide onom dinamikom koja je realna. Mi bismo voljeli da smo već sutra u Evropskoj uniji. Ali to nije realno. Mi to članstvo moramo zaslužiti reformama koje moramo sprovesti u zemlji i koje moraju biti održive, čiji tempo neće zavisiti od izbora do izbora i od političke partije do političke partije. Tako da je naš napredak u ovih šest godina, impresivan. Mi smo danas na 31 otvorenom poglavlju, sasvim sigurno da ćemo u decembru otvoriti i jedno od najtežih poglavlja u pregovaračkom procesu, Poglavlje 27 – Životna sredina, za koje treba da odvojimo do 2035. godine blizu milijardu i po eura da bismo naš životni prostor obezbijedili da bude održiv i da bude u korist i razvoja, ali i kvaliteta života svakog pojedinca. Zatvorili smo privremeno tri poglavlja. Mi smo u ovom trenutku već obezbijedili internu spremnost za zatvaranje šest poglavlja. Mi smo čak zatražili ovih dana od Evropske komisije da počne izrada izvještaja o ispunjenosti privremenih regula u poglavlju 23 i 24, jer mislimo da smo ispunili te kriterijume i da treba da dobijemo završna mjerila za ova poglavlja kako bismo u idućoj godini i narednih godina počeli brže zatvarati poglavlja.

Ali moramo da znamo da to ne zavisi od nas, da je ovo proces dvije strane – Evropske komisije i Crne Gore. Ono što želim večeras da kažem i da pošaljem poruku građanima: mi ne treba da analiziramo šta će se desiti u Evropi. Evropa će izgledati onako kako budu željeli njeni građani. Evropu, onu Evropu, Evropu koju budu željeli njeni građani ćemo vidjeti nakon izbora koji će se održati iduće godine. Ne slažem se sa onima koji treba sa Balkana da svoje opredjeljenje, evropsko opredjeljenje, formulišu ili ga definišu u zavisnosti od toga kako će se završiti izbori u Evropi. Kako mi ne dozvoljavamo da nam niko sa strane uređuje naše odnose, pa i putem izbora, tako treba da ostavimo prostora građanima Evrope da se opredijele kakvu Evropu žele. Ono što ja znam i ono što ova Vlada zna i ono što želimo je da mi želimo da budemo dio te Evrope kako god ona izgleda nakon izbora 2019. godine. Ne zbog toga što bismo bili u klubu, nego zbog toga što želimo da pripadamo evropskim vrijednostima. Dakle, vjerujem da ćemo u narednoj godini još snaženije – kada će Evropska unija, normalno, zbog izbora koje ima, politiku proširenja staviti u drugi plan, kada će politička retorika možda biti i suprotna našim integracionim opredjeljenjima iz političkih razloga – mi u Crnoj Gori raditi kao da će se o nama odlučivati krajem 2019. godine odnosno formiranjem nove Komisije. Mi vjerujemo u Evropu, naša evroatlantska orijentacija nije sporna. Mi nijesmo ti koji treba da arbitriramo kako će Evropa izgledati. Mi želimo da ona bude onakva kakva bi odgovarala i nama, ali kako god bude uređena nama je mjesto u Evropi i ova Vlada će raditi da ostvari taj cilj.

TVCG: Dijelite li mišljenje da je integracija Zapadnog Balkana ključna za evropsku bezbjednost?

DUŠKO MARKOVIĆ: Sasvim sigurno, o tome pričamo u kontinuitetu. Znae da je, posebno u posljednjih godinu dana, bilo više od dvadeset sastanaka lidera Zapadnog Balkana sa evropskim liderima pa i u okviru Samita Evropska unija – Zapadni Balkan u Sofiji. Crna Gora ukazuje na to iz sopstvenog iskustva i naše sposobnosti kao male zemlje da vidimo dalje od onih koji imaju sada više problema od nas. Dakle, stabilnost Zapadnog Balkana, ekonomski razvoj Zapadnog Balkana je stabilnost Evrope i nova ekonomska prilika za ujedinjenu Evropu. Ali zato mi na Zapadnom Balkanu moramo da stvorimo takav ambijent u kojem ćemo izvoziti stabilnost, a ne probleme, u kojem ćemo razvijati naš potencijal, a ne gušiti ga. Tako da se slažem sa Vama i sa onim drugim koji kažu da nema ujedinjene i stabilne Evrope bez Zapadnog Balkana. Ali Zapadni Balkan mora da uradi mnogo više nego što je to uradio do danas.

TVCG: Pomenuli ste poglavlje 23 i 24 mislila sam nešto kasnije to da pitam, ali kad smo tu kod evropskih integracija, dakle i evropski partneri su primijetili učinak, napredak u tim oblastima. Evidentno je da su promjene kadrovske su policiji dale rezultate. Međutim, što možemo reći kada je riječ o slobodi medija, borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala i kada je riječ o ukupnoj bezbjednosti u Crnoj Gori?

DUŠKO MARKOVIĆ: Dobro ste to primijetili. Ja mislim da je Izvještaj Evropske komisije, Privremeni izvještaj o vladavini prava, objektivan i realan. On je ukazao da Crna Gora ima konstantan napredak, da u nekim oblastima ima brži napredak, a da u nekim oblastima ima manji napredak. To je realno i zavisi od kapaciteta i naših individualnih sposobnosti, ali i, naravno, materijalne podloge. Treba nam novac za reforme. Ne možete reforme, a posebno u sektoru bezbjednosti, uspješno sprovoditi bez novca. Morate ojačati institucije, morate nabaviti modernu opremu, morate ojačati bezbjednosnu infrastrukturu... Jer danas regionalni, evropski, transnacionalni kriminal, očigledno iz trgovine narkoticima, trgovine ljudima i drugih kriminalnih djelatnosti, nekada ima više novca za te namjene nego što ga imaju vlade zemalja Zapadnog Balkana.

Dakle, ostvarili smo napredak: borba protiv organizovanog kriminala i korupcije je vidno napredovala. Želim da se složim sa Izvještajem Evropske komisije da je to rezultat i kadrovskih promjena. Sjećate se da sam te kadrovske promjene najavio, da sam rekao da ćemo imati rezultat ili ćemo mijenjati ljude. Taj rezultat smo dobili ja očekujem da on bude i bolji. Postoje ozbiljni planovi i operativne akcije protiv organizovanog kriminala. Želimo da našu zemlju učinimo bezbjednijom nego što je ona to sada, želimo organizovanom kriminalnu da suzimo prostor da destabilizuje Crnu Goru i ugrožava sigurnost naših građana. Mislim da je problem korupcije sve manji. Ne želim da budem neskroman, ali ja se za ove dvije godine nijesam kao predsjednik Vlade suočio ni sa jednom koruptivnom aferom koja je vezana za bilo kojeg nosioca javne funkcije, posebno u Vladi. Dakle, mijenjamo prakse, mijenjamo način ponašanja, drugačiji je odnos prema državnim resursima pa i novcu zbog toga je i naš budžet puniji i stabilniji.

Kada je u pitanju medijska scena, nažalost te stvari nijesu onakve kakve očekuje Evropska komisija, nije onakva situacija kakvu očekuje demokratski svijet, ali to nije stvar samo Vlade i, rekao bih, nije uopšte stvar Vlade. Kod mene dolaze svi zvaničnici Evropske komisije, OEBS-a i zemalja bilateralno i traže odgovor na to pitanje. Ja se trudim sa svojim timom da pronađemo najbolje odgovore, da uspostavimo komunikaciju sa ljudima iz medija, sa medijskom scenom u cjelini i da kažemo da naše lične lične razlike, naše sujete, pa čak i različiti profesionalni pristupi nijesu toliki da ne možemo naći zajedničko rješenje, obezbijediti makar samoregulaciju koja nam je nužna. Bilo je nekih pomaka, očekivao sam brže te pomake, ali očigledno smo opet u nekom zastoju. To pitanje treba sve češće upućivati medijskim kućama, njihovim vlasnicima, glavnim i odgovornim urednicima, Skupštini koja donosi zakone, Skupštini koja će imenovati i dalje regulatorno tijelo u oblasti medija. Što se tiče mene i Vlade – mi ćemo uraditi sve da medijska scena u Crnoj Gori bude bolja, da novinari budu sigurniji, da njihova imovina bude zaštićena. Želim takođe da kažem da je negativna percepcija mnogo veća nego što je realna slika o medijima u Crnoj Gori. Pogledajmo na što liči naše medijsko okruženje. Mi ovdje nijesmo zabranili nijedan tekst, mi nijesmo ovdje zabranili nijednu predstavu. Vlada u ove dvije godine nije imala nijednu žestoku ili da kažemo grubu polemiku sa bilo kojim tekstom

ili sa bilo kojim novinarom. Čak smo više ćutali nego što smo odgovarali na neistine o našoj politici želeći na taj način da dajemo prostora da se više razumijemo, da više razgovaramo nego da se inatimo. Dakle, i u narednom periodu, kroz zakone koje pripremamo, Vlada će uraditi sve da naša medijska scena bude bolja, ali i mediji moraju biti odgovorniji za tu situaciju. Ovo je prilika da večeras u intervjuu sa Vama pozovem sve poslenike javne riječi da zajedno bez ikakvih predrasuda radimo na jednom takvom ambijentu. To nam je zajednički interes. Novinari treba da budu sigurni, treba da budu bolje plaćeni, ne treba da trpe pritisak svojih urednika i ne smiju da doživljavaju politički pritisak. Ja sam spreman na tim pitanjima da radim sa predstavnicima svih medija.

TVCG: Obradovaće novinare ovakve Vaše poruke. U odgovoru na jedno od prethodnih pitanja ste kazali da se Vlada na početku mandata suočila sa izazovom konsolidacija javnih finansija, morali ste uvesti nepopularne mjere. Šta građani mogu očekivati u budžetu za 2019. godinu koji je projektovan na 2,4 milijarde eura?

DUŠKO MARKOVIĆ: Sam iznos tog budžeta govori da će on ići u susret realizaciji naših strateških politika, ali i sigurnosti naših građana koji su naslonjeni na davanja iz budžeta. Dakle, u 2019. godini sasvim sigurno mogu garantovati da će biti obezbijeđena, kao i u 2018. i 2017. godini, redovnost penzija, redovnost plata, redovnost socijalnih davanja. Da neće biti kašnjenja. Da zbog nelikvidnosti budžeta nećemo ugrožavati unutrašnju likvidnost svih onih sa kojima budžet radi. Dakle, vjerujem da ćemo ne samo kroz stabilizaciju i sigurnost budžetskih davanja, stvoriti pretpostavke i za iskorake koji se tiču unapređenja položaja zaposlenih, prije svega u obrazovanju i zdravstvu, i naravno penzionera. Vjerujem da ćemo u 2019. godini dodatno stabilizovati naše javne finansije, stvoriti višak prihoda kako bismo krajem 2019. godine uložili više novca za zaposlene u obrazovanju, zdravstvu, a posebno za penzionere. Oni su mi u fokusu, jer čini mi se da je ovakva finansijska situacija najviše pogodila naše najstarije građane, one koji su dali najviše ovoj državi, koji bi trebalo u ovim godinama da imaju više komfora, pa i kroz nivo njihovih penzija, a redovnost je već obezbijeđena, iako su te penzije najveće u regionu.

Ono što je drugi element budžeta je razvojna komponenta. Želim da Vam kažem da će naš Kapitalni budžet iznositi 300 miliona. On je u 2017. iznosio 280 miliona, a u 2018. će on, mislim, biti na nivou od 290 miliona. I sa onim što već radimo preko Investiciono razvojnog fonda – za dvije godine smo uložili 377 miliona, a trebalo bismo 450 za četiri godine – govori o tome da će Crna Gora u 2019. godini biti još veće gradilište nego što je u 2018. godini. Dakle, gradiće se putna infrastruktura, gradiće se društvena infrastruktura – kada kažem društvena mislim na objekte u zdravstvu, na vrtiće, na škole – zdravstvena infrastruktura, unapređivaćemo zdravstvene objekte, ali i nabavljati zdravstvenu kvalitetniju opremu. Istovremeno ćemo raditi na unapređenju energetske infrastrukture, digitalne infrastrukture. Ja vjerujem da će Crna Gora 2019. godine biti pravo gradilište koje će omogućiti njen dalji ubrzani razvoj i značajno više novih radnih mjesta od onog broja kojeg smo otvorili ove dvije godine.

TVCG: To znači da su mjere finansijske konsolidacije dale rezultate. Hoće li biti novih kriznih mjera u 2019. i novih zaduživanja?

DUŠKO MARKOVIĆ: Apsolutno ne. Mjere su dale rezultate. Želim da Vam kažem da smo zahvaljujući tim rezultatima dobili povjerenje međunarodnog finansijskog tržišta. Mi smo u

aprilu mjesecu sa našim obveznicama izašli na međunarodno-finansijsko tržište i dobili najjeftiniju ponudu otkad Crna Gora učestvuje na međunarodno-finansijskom tržištu. To je rezultat stabilnosti naših javnih finansija i popravljene makroekonomske pozicije. 2019. godine nam ističe rok za krizni porez, doprinosi na zarade će se vratiti na 9 odsto. Istovremeno neće biti novih povećavanja poreza i akciza. Čak pripremamo izmjene Zakona o PDV-u, da on bude pravedniji, posebno za građane na sjeveru. I neke druge mjere koje se tiču veće finansijske discipline i većeg priliva novca, sasvim sigurno govore o tome da nema krizinih mjera i da ulazimo u period stabilnosti javnih finansija i stvaranja većih mogućnosti za naše građane u pogledu njihovog stanadarda.

TVCG: Pomenuli ste da je u Budžetu za 2019. predviđeno više sredstava za oblast obrazovanja, zdravstva, jedna od oblasti gdje će biti više novca je i poljoprivreda. Svjedoci smo da je iz godine u godinu raste Agrobudžet, da Vlada ima brojne podsticjane mjere poljoprivrednicima. Kako gledate na oblast poljoprivrede u protekle 2 godine i da li je dovoljno urađeno da se poljoprivrednici podstaknu da se bave tom djelatnošću?

DUŠKO MARKOVIĆ: Moram da Vam kažem da je to sektor u kojem vidim rezultate svakoga dana. Oni više nijesu samo naša politika i naše opredjeljenje. Poljoprivreda nije naš interes koji je u starteškim dokumentima, nego stvarnost na terenu. I posebno me obradovao podatak da smo u II kvartalu 2018. godine imali rast u poljoprivredi od 8,8 odsto. Odavno nijesmo imali takav rast. A to je rezultat baš ovoga što Vi konstatujete – 2016. godine smo imali 22 miliona u Agrobudžetu, 2017. godine, kada sam preuzeo Vladu, taj iznos smo povećali na 32 miliona, u 2018. godini Agrobudžet iznosi, čini mi se, oko 40 miliona eura ili baš 40 miliona eura, u 2019. godini ćemo biti na blizu 50 miliona eura. To jasno ukazuje na naše opredeljenje i našu potrebu. I ono što mi je posebno drago je da su poljoprivredni proizvođači to prepoznali. Imamo veoma agilnog i kreativnog ministra poljoprivrede gospodina **[Milutina] Simovića**. Da mi se ne naljute drugi ministri, neke ću pomenuti kasnije. Imamo veoma dobru službu koja je u dnevnom kontaktu sa našim poljoprivrednim proizvođačima ili onima koji žele da uđu u taj biznis... I svakoga dana imamo sve više novih poljoprivrednih proizvođača. Ono što je važno: mi smo ušli u proces valorizacije državnog zemljišta koje je zapušteno. Preko 310 hektara poljoprivrednog državnog zemljišta koje nije bilo iskorišteno, koje je bilo zapušteno, koje je bilo u korovu, dato je na koncesiju poljoprivrednim proizvođačima. Najbolji primjer imamo šta nam se dešava sa koncesijom u okolini Šaskog jezera koju je preuzela naša poznata kompanija *Voli*, gdje se sada proizvode naši poljoprivredni proizvodi, smanjujemo uvoznu zavisnost. A i ovo sve što radimo ovdje u Kolašinu, Mojkovcu, Bijelom Polju i na Žabljaku je prilika za naše poljoprivredne proizvođače da proizvedu zdravu, kvalitetnu hranu i da je prodaju na pragu od kuće.

TVCG: To sam htjela da pitam: da li se može poslati poruka poljoprivrednicima da se bolje uvežu sa turističkom privredom kako bi imali jednu novu šansu za plasman svojih proizvoda?

DUŠKO MARKOVIĆ: Oni to već rade, vjerujte mi. Ovdje na obodu ovog lokaliteta postoje poljoprivredna imanja, pojedinačna gazdinstva koja se pripremaju za turiste. Ova skijališta, ovo i druga skijališta koja budemo završili, neće biti samo zimska ponuda. Oni će biti kvalitetnija ponuda u ljetnjem periodu jer je Bjelasica – planina koja je pitoma, koja ima pašnjake, koja ima veliki broj izvora, ima rijeke, listopadnu šumu – veoma pogodna za

planinarenje, rijeke za rafting. Tako da će naši građani na sjeveru, poljoprivredni proizvođači, imati jedinstvenu priliku da ono što proizvedu ne moraju da plasiraju na šire tržište, ni u unutar Crne Gore, ni regionalno tržište, nego praktično na pragu od kuće. Tako da sam izuzetno zadovoljan realizacijom i implementacijom naše politike u sektoru poljoprivrede.

TVCG: Iz ovog razgovora i iz ranijih Vaših izjava vidimo da je jedan od ključnih prioriteta Vlade razvoj Sjevera. To je bio i prioritet i ranijim vladama, i u prilog tome ide i činjenica da je program ekonomskog državljanstva, čije ste kriterijume usvojili prije nekoliko dana na Vladi, predviđa takođe jedan dio koji je programiran tako da privlači investicije za razvoj Sjevera. Takođe, i iz fonda u koji će aplikanti ulagati novac, takođe predviđena su sredstva za razvoj manje razvijenih opština. Što prosto podrazumijeva taj program ekonomskog državljanstva, koji su benefiti koje će Crna Gora imati i da li smo se dovoljno zaštitili?

DUŠKO MARKOVIĆ: To je program koji ima za cilj dalji podsticaj investicija i njihovo ubrzavanje. Ja mislim da Crna Gora nema vremena da čeka na neka, da kažemo, bolja vremena od ovih koja imamo nego da iskoristimo svaku mogućnost da bi naša ekonomija rasla u skladu sa interesima naših građana. Ne želimo da naše građane više držimo na ovom nivou standarda koji je sada i koji je nezadovoljavajući. Ovaj model će nam omogućiti da ubrzamo investicije i na Jugu i na Sjeveru. Na Jugu zbog toga što će aplikanti investirati u investicione projekte u hotele od pet i više zvjezdica i na taj način ubrzavati razvoj naše turističke privrede na mnogo većem nivou nego što je to sada. Iz sredstava koja ćemo dobijati od aplikanata, odnosno donacije mi formiramo poseban fond za razvoj manje razvijenih područja, odnosno Sjevera. Taj fond, očekujemo da će biti izdašan, i iz tog Fonda ćemo finansirati razvoj infrastrukture na Sjeveru: putne infrastrukture, energetske infrastrukture, komunalne infrastrukture. Radićemo, uređivaćemo naša mjesta za odlaganje čvrstog otpada, za prečišćavanje otpadnih voda, naše puteve, našu energetske infrastrukturu. I to će, zaista, Sjeveru dati novi zamah. Ja vjerujem da će to otvoriti na hiljade novih radnih mjesta, kvalitetno plaćenih radnih mjesta.

Osigurali smo od svake vrste zloupotrebe na način što programom upravlja isključivo Vlada. Nijedan subjekt u ovom procesu nema ovlašćenja da donosi odluku, ima samo obavezu da prikuplja podatke i da ih predaje Vladi. Vlada vrši provjeru kredibilitnosti preko određenih agencija koje će licencirati, biće najvjerovatnije dvije ili tri agencije za marketing koje će pronalaziti klijente, zainteresovane da investiraju u Crnu Goru po osnovu državljanstva. I imaćemo agenciju, međunarodnu, licenciranu, koja će vršiti bezbjednosnu provjeru klijenta i naravno, angažovaćemo međunarodnu revizorsku instituciju koja će pratiti realizaciju cijelog projekta i svake pojedinačne investicije po ovom modelu. A u krajnjem donosi odluku Vlada.

Dakle, preuzeli smo odgovornost, definisali smo model na bazi iskustava koje su imale do sada druge zemlje Evropske unije, i onih dobrih i onih loših. Ja vjerujem da će ovaj model biti novi snažan razvojni investicioni impuls Crnoj Gori. Ako slučajno se budu stvari kretale u drugom pravcu, kao što smo donijeli tu odluku, tako ćemo i od nje odustati. Znači, jedini cilj je uspjeh, jedini cilj je nova vrijednost. Najvažniji cilj su nova radna mjesta i to dobro plaćena radna mjesta.

TVCG: Program je svakako ograničen na tri godine i na 2000 pasoša.

DUŠKO MARKOVIĆ: Da, on je ograničen na tri godine i na 2000 pasoša.

TVCG: Crna Gora ambiciozno je krenula u razvojnu agendu. Već se privodi kraju izgradnja podmorskog kabla, gradi se autoput, počelo je istraživanje nafte i gasa, odnosno ispitivanje mogućnosti za istraživanje nafte i gasa, a počela je i valorizacija aerodroma, pa predlažem da kratko prođemo i kroz te projekte. Dakle, podmorski kabl između Crne Gore i Italije biće završen do kraja godine, najavljeno je da će u komercijalnoj upotrebi biti naredne godine. Što to znači kada kažemo da Crna Gora postaje energetska čvorište regiona, šta znači konkretno za Crnu Goru i njene građane?

DUŠKO MARKOVIĆ: To ima višestruki značaj. Biti energetska čvorište regiona, prvo, i po meni što je najvažnije, podstiče investitore iz energetskog sektora da investiraju u Crnu Goru u sektor energetike, i to u obnovljive izvore energije. Nema danas svjetske kompanije u oblasti energetike, najprestižnije kompanije koja se ne interesuje da investira u Crnu Goru, između ostalog i zbog toga, ne samo zbog potencijala kojeg imamo, nego i zbog projekta podmorskog kabla. To znači da kada uđu u investiciju i stvore novu energetska vrijednost, odnosno proizvode struju, mogu lako da je izvežu na jedno od najizazovnijih, odnosno najboljih tržišta električne energije u Evropi, kao što je italijansko tržište. To je ključna pretpostavka za razvoj energetskog sektora, ne samo u Crnoj Gori, nego u čitavom regionu. A Crna Gora će biti vlasnik tog „autoputa za struju“, da kažem ovako bukvalno. Ona će imati, naravno, i taksu od korišćenja te mreže i, naravno, benefite u smislu dovođenja novih investitora.

Kao što vidite već imamo investitore koji se interesuju za partnerstvo sa našom Elektroprivredom. *Fortum* je jedna od najjačih energetskih kompanija u Skandinaviji koja je skoro imala akviziciju od 12 milijardi eura jedne energetske kompanije u Njemačkoj. I ona želi da bude partner sa našom Elektroprivredom.

Već imamo u radu prvu vjetroelektranu na Krnovu. Elektroprivreda se priprema za novu vjetroelektranu na Krnovu od 50 MW. U probnom radu će biti do kraja godine i nova vjetroelektrana na Možuri. Elektroprivreda već radi projekat i priprema projekat hidroelektrane na Komarnici. Dakle, Crna Gora se u energetskom smislu veoma brzo razvija.

Pokazali smo da sa našim kadrom, mladim kadrom, možemo da tako gledamo u budućnost energetskog sektora. Konsolidovali smo naš energetski sektor u cjelini, i kada je u pitanju Rudnik uglja, ulazimo u revitalizaciju ekološku Termoelektrane u Pljevljima. Na taj način ćemo riješiti decenijske probleme sa životnom sredinom građana Pljevalja i na taj način eliminisati jedno ograničenje za sveukupan razvoj Pljevalja.

Dakle, ovaj projekat transformiše Crnu Goru, ne samo u energetskom, nego ukupnom razvojnom smislu.

Dobro ste rekli podmorski kabl će biti u funkciji iduće godine. Mi smo završili trafostanicu u Lastvi Grbaljskoj, koju je završila crnogorska kompanija. Mislim da će u decembru pod naponom biti dalekovod od Lastve do Čeva, a italijanska strana je na samom kraju, završetku poslova na njenoj strani i vjerujemo da će ovaj projekat iduće godine početi da daje prve benefite crnogorskoj ekonomiji, a naravno i energetskom sektoru.

TVCG: Prije nekoliko dana počelo je ispitivanje crnogorskog podmorja kako bi se vidjelo da li ma mogućnosti za valorizaciju i tog resursa odnosno za mogućnost eksploatacije nafte i gasa. Obišli ste i sami brod „Polar empers“, ukoliko ispitivanja budu pozitivna šta dalje slijedi? Rekli ste i sami tada da Crna Gora kreće u novu eru industrijalizacije.

DUŠKO MARKOVIĆ: Tako je, zaista to i mislim. Pošao sam na taj brod da bih se na neki način uvjerio kako on radi, ne samo sa aspekta istraživanja nego i zaštite životne sredine i našega podmorja zbog brojnih prigovora. Sami ste svjedoci težine tih prigovora i njihovog sadržaja i zaista sam se uvjerio da se radi o norveškoj prestižnoj kompaniji sa ozbiljnim iskustvom, najvećoj i najsnažnijoj kompaniji u svijetu koja primjenjuje najbolje standarde i najbolje modele na samo u istraživanju i dobijanju podataka istraživanja radi sljedeće faze bušenja, odnosno pronalaska nafte i gasa nego i zaštite podmorja. Vidio sam da pored najsavremenije opreme na svijetu oni imaju i nezavisne posmatrače koji prate kretanje podvodnog živog svijeta, raaguju na svako njihovo pojavljivanje i zaustavljaju istraživanje. Oni nijesu dio te kompanije nego su nezavisni posmatrači. Dakle, u ovih 45 dana vjerujem da će proteći sve u redu, ne da vjerujem nego sam sasvim siguran. Vjerujem da će ti podaci koji budu podijeljeni sa kompanijama koje su dobile koncesiju – *Eni-Novotek* – dati osnova da 2019 po planu krenemo u prve bušotine. Kako mi kažu predstavnici kompanija, govorim ono što su mi oni rekli, postoji velika sigurnost da te bušotine pokažu da crnogorsko podmorje raspolaže i gasom i naftom. Zbog toga sam i rekao da očekujem da će ovo istraživanje pokrenuti novu industrijsku eru u Crnoj Gori u svakom smislu.

TVCG: Ministar saobraćaja Osman Nurković prije nekoliko dana je kazao da je oko petnaest kompanija zainteresovano za aerodrome Crne Gore. Dali je koncesioni ugovor spreman i kada će biti raspisan tender i kako će te riješiti negodovanje koalicionih partnera kada je riječ o takvom načinu valorizacije aerodroma?

DUŠKO MARKOVIĆ: Javnost je dosta upoznata o čitavom procesu na ovom pitanju valorizacije naših aerodroma. Želim da Vam kažem da sam ja direktni nosilac te ideje i promoter državnog i ekonomskog interesa kroz valorizaciju naših aerodroma, da je ministar saobraćaja, da tako kažem, nosio tu ideju u javnosti i zbog toga trpio više nego ja. Ali zaista sam uvjeren da će ta valorizacija aerodroma ubrzo i na kratak rok dati neviđene benefite ne samo našem turizmu nego i cijeloj ekonomiji. Dakle, pri kraju smo koncesionog akta, eliminišemo neke posljednje nedoumice koje imamo. Lično sam razgovarao sa našim konsultantom IFS-om i njihovim ekspertima koji rade na pripremi koncesionog akta. Čuli su naše posljednje primedbe. Mislim da ćemo ga sredinom decembra utvrditi na vladi, da ćemo onda imati rok 30 - 45 dana sljedeće faze predkvalifikacionog postupka i da vidimo da li će se potvrditi informacije ministra **[Osmana] Nurkovića** o ovolikom interesovanju. Ako budemo imali ta interesovanja, ako ona budu kredibilna, onda krećemo u raspisivanje tendera. Tender će trajati vjerovatno između tri i četiri mjeseca. Dakle na jesen očekujemo odluku o koncesionaru i ulazak u investiciju koja će naše aerodrome učiniti ne samom prestižnim u regionu nego i u Evropi, da će to podstaći i druge biznise, odnosno djelatnosti u Crnoj Gori, da će povećati broj putnika u Crnoj Gori, da će nivo i kvalitet usluga biti značajno veći i dodatni podsticaj našoj ekonomiji. Dakle, snažno sam uvjeren u taj projekat. Ako budemo dobili kredibilnog partnera – idemo, a ako ga ne budemo dobili – onda ćemo se sami mučiti da naši aerodromi ne budu ograničenije našoj ekonomiji i našem turizmu kao što su sad, bez obzira na odličan rezultat koji imaju u ovim uslovima.

TVCG: Saobraćajana povezanost je važna za ukupan ekonomski razvoj. Kako vidite...

DUŠKO MARKOVIĆ: Zaboravio sam da Vam kažem za SD...

TVCG: A, da...

DUŠKO MARKOVIĆ: ... da ne ispadne da preskačem teška pitanja. SD, odnosno partneri u Vladi, do ovog trenutka se još ne slažu sa ovim konceptom koji zagovaram i koji podržava ostali dio Vlade. Ja sa njima na ovu temu razgovaram svakoga dana. To je otvoren korektan razgovor, razgovor o argumentima i činjenicama. Ja bih volio da svi zajedno budemo na kraju u ovom poslu. Ako ne budemo zajedno, Vlada naravno ide sa koncesionim aktom i tenderom.

TVCG: Dobra saobraćajna povezanost je važna za ukupan ekonomski razvoj. Kako komentarišete uopšte ono što je urađeno u protekle dvije godine u oblasti saobraćajne infrastrukture i kako uopšte gledate na dinamiku izgradnje auto puta koji je najvažniji infrastrukturni projekat. Bilo je izvjesnih kašnjenja.

DUŠKO MARKOVIĆ: Crna Gora je usvojila program revitalizacije magistralnih puteva 2015. godine. Tada smo počeli značajna ulaganja odnosno u sanaciju i rekonstrukciju magistralnih puteva, a u ove dvije godine zaista smo dali tome snažan doprinos. Vi vidite da u infrastrukturnom smislu, kada je u pitanju putna infrastruktura, Crna Gora danas drugačije izgleda. Pogledajte samo putni pravac od Podgorice do Budve. Mi smo iz našeg budžeta opredijelili 40 miliona eura za tu namjenu, a iz kredita različitih finansijskih institucija smo obezbijedili dodatnih 40 miliona eura. I u ovoj i u sljedećoj godini ćemo raditi na svim putnim magistralnim pravcima i prema jugu i prema sjeveru, odnosno prema Srbiji - Dobrakovu i prema Bosni i Hercegovini. Istovremeno radimo i na regionalnim putevima. Pogledajte kako danas izgleda regionalni put Cetinje – Njeguši. Radimo regionalni put Petnjica – Berane. Takođe radimo i na regionalnim putevima u opštini Pljevlja. Dakle, veoma sam zadovoljan i sa ovim što radimo na drugoj infrastrukturi. Crna Gora će biti zemlja koja će 2020. godine reći da ima ne samo putnu nego i drugu infrastrukturu na nivou onih infrastruktura razvijenih evropskih zemalja.

TVCG: Kada je riječ o auto putu, kako ste zadovoljni dinamikom izgradnje?

DUŠKO MARKOVIĆ: Veoma sam zadovoljan. Ja čujem sada različite ocjene toga. Naravno kada projekat odmiče i kada vidite njegove konture onda se pojavljuju oni koji su zabrinuti rokovima i eventualno završetkom toga puta, izazovima koji ga prate. Ali to je zaista investicija koja je najveća u našoj istoriji, na veoma teškom i zahtjevnom prostoru. Veoma sam zadovoljan, ne samo dinamikom radova, nego i kvalitetom tih radova. Pošto me upozoravaju da Kinezi znaju da brzinu podrede kvalitetu naš nadzorni organ mi je rekao, a i naši inženjeri koji su uključeni u monitoring ovog projekta, da je kvalitet na veoma visokom nivou. Sigurno ćemo završetak prve dionice auto puta produžiti na proljeće 2020. godine. Ali nijesam zabrinut zbog toga. Naravno pojavili su se i problemi sa naknadnim radovima koji se tiču i napajanja i vodosnadbjevanja i priključenja na auto put. Sve su to ti razlozi. Ali, evo vidite na običnim regionalnim putevima i na bulevarima na kojima radimo kasni se po par mjeseci, a ne na jednom ovako teškom istorijskom infrastrukturnom poduhvatu. Dakle, zadovoljan sam, ne brinu me prigovori koji dolaze od dežurnih kritičara pa čak i od, naravno, zabrinutih građana.

TVCG: Znači 2020. godine ću ja od Podgorice do rodnih Berana moći auto putem. Za koliko?

DUŠKO MARKOVIĆ: Znači, autom putem sasvim sigurno. Plan je bio i da probijanjem tunela kroz Jezerine, u našoj blizini, skratimo put od Kolašina do Berana u dužini od 45 kilometara.

Očigledno taj tunel neće biti završen završetkom prve dionice auto puta. Ali kada bude završen Vi ćete vjerovatno za sat vremena iz Vašeg stana biti u Vašoj porodičnoj kući i to na konforan način i bezbjedan način.

TVCG: Svjedoci smo pritužbi nevladinog sektora da se upravo izgradnjom auto puta devastira kanjon Tare. Kako Vi to komentarišete s obzirom da ste rođeni i porasli na obali Tare?

DUŠKO MARKOVIĆ: Jesam i vezan sam za Taru na više načina, ne samo svojim rođenjem. Vidio sam te prigovore i moram na početku da kažem da je potrebno i da nevladine organizacije i svaki pojedinac budu pažljivi prema onome što se dešava u našem prostoru. Sveobuhvatan razvoj i zbog vrijednosti koje ima Crna Gora on mora biti obezbijeđen na održiv način, a to znači i da životna sredina ne bude ugrožena i da ne ostavljamo negativno nasljeđe našim generacijama. Dakle, takve prigovore veoma pažljivo slušam i tražim od mojih saradnika da se veoma pažljivo odnose prema njima i da provjeravaju svaku informaciju.

Ali da se vratimo na suštinu: Dakle, nije istina da će Tara biti ugrožena. Ne može i niti će biti istina da će Tara biti eliminisana iz UNESCO-a. Evo zbog čega to mislim: Zbog toga što premošćavanje rijeke Tare kod Mateševa ne može da ugrozi njen kanjon i ne može da ugrozi kvalitet rijeke Tare. To su građevinski radovi u koritu rijeke koji podrazumijevaju određenu vrstu devastacije, ali su odgovarajući projekti predvidjeli i sanaciju tog prostora po završetku tog projekta. Dakle, priče da će to ugroziti Taru, da će uništiti njen životinjski i biljni svijet su priče onih koji ne znaju, da ne budem grublji. Kanjon Tare je dug 145 km, samo je 80 km pod zaštitom UNESCO-a. I ta zaštita počinje od Crnih Voda u dijelu između Mojkovca i Žabljaka. Na cijelom koritu rijeke Tare, na njenom toku od Kolašina do Mojkovca, imamo, ja mislim, blizu sedam-osam mostova. Svi su ti mostovi morali biti građeni na način da su zahtijevali intervenciju na koritu rijeke Tare. Čak mislim da most koji vodi prema Biogradskom jezeru ima tri stope u rijeci Tari. Danas je tu Tara lijepa i održiva, čak najljepša za *fly fishing* i ribolov. Rijeka Tara, a vjerujem kada bi se nastavilo ovakvo vrijeme, u jesen i u proljeće meandrira u onim područjima gdje se to dozvoljava, po više desetina metara. Zbog toga smo morali da radimo obaloutvrde na Lugovima kod Kolašina da bismo spasili kuće i imanja. Zbog toga smo morali da radimo obaloutvrde kod Mojkovca da bismo spasili kuće i imanja u Ambarinama i da bismo spasili branu Jalovište ispod mosta na Tari. I već petnaest godina se borimo sa rijekom Tarom radeći sanacije njenoga korita da bismo sačuvali kuće i imanja u Donjim Poljima kod Mojkovca. Kada bi to sve bilo ovako kako ovi dušebrižnici kažu, Tara već ne bi bilo.

Dakle, uradićemo ovaj most, materijal koji se stvara na obalama rijeke Tare nije kontaminiran. Taj materijal Tara nosi svakako kad je u bujičnom toku.

Uradićemo autoput, ubrzaćemo dolazak i kretanje ljudi na cijelom prostoru Crne Gore, učinićemo njihove živote sigurnim, da oni i njihove porodice ne gube glavu u Kanjonu Morače. A Taru ćemo zaštititi i Tara će biti i dalje jedna od najljepših rijeka u svijetu i njen kanjon po dubini drugi u svijetu poslije Kolorada.

Dakle, odgovaraju nam prigovori, odgovaraju nam upozorenja, ali nam ne odgovaraju podmetanja i ogovaranja koja nijesu zasnovana na činjenicama, i vođenje kampanje da Crna Gora ne bi otvorila Poglavlje 27. Onda ne mogu da kažem da se radi o dobronamjernoj kampanji već o kampanji koja treba da kompromituje i projekat i ovu politiku.

TVCG: Sjetićemo se zajedno da je praktično svaki veliki projekat u Crnoj Gori pratila briga dijela javnosti, dijela nevladinog sektora, dijela opozicije, pojedinaca u vezi sa ili ekonomskom isplativošću ili brigom za životnu sredinu. Dakle, to je bilo i kad je riječ o podmorskom kablju, Sozini i Porto Montenegro. Sad evo vidimo piše se i peticija protiv istraživanja nafte i gasa...

DUŠKO MARKOVIĆ: ... svojevremeno Jalovište...

TVCG: ... tako je. Prosto, što Vi mislite da li se iza svega toga krije isključivo briga za zaštitu životne sredine ili tu ima i nekih drugih interesa: ekonomskih, političkih ili možemo reći geopolitičkih?

DUŠKO MARKOVIĆ: Pa sigurno da ima. U pravu ste. Ali, evo nekoliko primjera koji ne ulaze u ovaj segment, drugi primjer ulazi u taj segment o kojem ste Vi govorili.

Sjećate se priče oko Jalovišta u Mojkovcu, takozvanog Jalovišta u Mojkovcu, odlagalištu otpada iz bivšeg rudnika Brskovo koji je kontaminiran i koji kada bi ušao u rijeku Taru bi je zaista i uništio. Sjećate se te priče, da će se to izliti u Taru da će Tara biti uništena, da će građani Mojkovca morati da se iseljavaju i tako dalje. Mi smo nekoliko godina radili da taj prostor saniramo. Pored svih otpora i nepovjerenja koja su širena oko nas, uložili smo preko 10 miliona eura i pogledajte danas na šta liči taj prostor. To je zelena površina, to je šetalište za građane Mojkovca. To danas ima i ne samo rekreativanu nego i razvojnu komponentu jer izlazi direktno na Taru. Dakle, jedan prostor smo, prostor koji je bio crna ekološka tačka, pretvorili u razvojni prostor i odmaralište za građane.

Ali evo, da postavim pitanje danas i Vama i naravno i onima koji nas slušaju i koji se brinu o životnoj sredini. Zašto se ove nevladine organizacije nijesu pojavile u Bijeloj kada je počeo postupak remedijacije u Bokokotorskom zalivu od otpada koji je nastao pjeskarenjem bivšeg brodogradilišta u Bijeloj. Stopedeset tona je nastalo grita tom ekonomskom djelatnošću u Bokokotorskom zalivu na samoj ivici zaštićenog prostora od strane UNESCO-a. Pedeset tona toga grita je kontaminirano i otrovno. Dakle, tamo se nijesu pojavile nevladine organizacije da pohvale i ozvaniče postupak remedijacije toga prostora, vrijednog 22 miliona eura koje sprovodi renomirana francuska kompanija. A sjećate se tekstova nekih Vaših kolega iz medija koji su žalili zašto i danas tamo ne radi brodogradilište Bijela. A pogledajte šta su posljedice toga brodogradilišta Bijela. A smeta im zašto je tamo podignut Porto Montenegro i najljepša marina na Mediteranu. Već do kraja mjeseca ćemo potpisati koncesioni ugovor za pokretanje projekta koji podrazumijeva servis megajahti, a vjerujem i u nastavku izradu i konstruisanje megajahti.

Dakle, i mamu jednu dvoličnost. Tamo gdje država ulaže 20 miliona eura da zaštiti podmorje i prostor baš na dodirnoj tački sa UNESCO-om zaštitom, a ovdje gdje toga rizika nema stvara se velika galama i pompa. Mislim da ste u pravu: Nijesu samo u pitanju interesi zaštite životne sredine nego dobijanje grantova i finansija za svoje aktivnosti ali možda i izlazak u susret nekim ekonomskim interesima koji su van Crne Gore pa možda i regiona.

TVCG: Da se vratimo kratko još na autoput. Dakle, uporedo sa završetkom prve dionice, već kreće priča o drugoj dionici autoputa koja će koštati 273 miliona eura, dijelom će biti finansirana iz sredstava EU. Kada će biti pripremljen idejni projekat?

DUŠKO MARKOVIĆ: Već radimo idejni projekat. Mi smo dobili grant od Evropske komisije koji je od pet miliona eura u postupku za idejni projekat i izradu studije uticaja na životnu sredinu. A kao što ste vidjeli ili ako ste registrovali prošle nedjelje na Nacionalnoj investicionoj komisiji smo donijeli odluku da apliciramo za grant kod Evropske komisije za finansiranje sljedeće dionice auto puta, od Mateševa do Andrijevice koji je vrijedan 273 miliona eura.

Dakle, šta je naš cilj? Da završetkom Prioritetne dionice ili čak prije završetka Prioritetne dionice započnemo radove na sljedećoj dionici Mateševo – Andrijevice, a onda od Andrijevice do Boljara, do granice sa Srbijom. I već smo u razgovorima sa nadležnim ministarstvom Srbije o određivanju kontakt-tačke između dvije države spajanja autoputa sa njihove strane i sa naše strane.

Želim da pošaljem poruku, da ćemo završetkom prve, Prioritetne dionice do Mateševa početi radove na sljedećoj dionici, vjerovatno evropskim sredstvima – evo da nas ne kritikuju da to radimo samo kineskim kapitalom i kreditom kineskih banaka. Dakle, ko nam ponudi najbolje uslove. Ali smo predvidjeli da autoput na teritoriji Crne Gore dovedemo do kraja.

TVCG: Svjedoci smo da se investitori ali i građani susreću sa neadekvatnom infrastrukturom. Najsvježiji primjeri su problemi sa električnom energijom, neažurnost administracije na primjeru katastarsa i stanje u zdravstvu se često pominju u negativnom kontekstu. Da li te javne usluge mogu biti usko grlo daljeg ekonomskog dinamičnijeg razvoja?

DUŠKO MARKOVIĆ: Kada smo pripremali novi Zakon o državnoj upravi i kada sam razgovarao sa koalicionim partnerima, odnosno liderima koalicionih stranaka oko usaglašavanja tih rješenja, rekao sam da Strategija reforme javne uprave, pa i sam Zakon o državnoj upravi koji je prvi zakon koji strvara pretpostavke za tu reformu, nije samo administrativno pitanje, nego razvojno pitanje. I zaista, dok Crna Gora ne obezbijedi takvu administraciju koja je efikasna, koja je motivisana, ne može se naš razvojni potencijal tako brzo vidjeti. I zbog toga ja vršim stalni pritisak na administraciju da bude efikasnija. Vidjeli ste da je naša energetska infrastruktura, kada god postoje izazovi sa vremenom, pod određenim iskušenjima. Naravno, ne možemo se boriti i odgovoriti višoj sili, ali možemo obezbijediti optimalan nivo sigurnosti napajanja naših domaćinstava, naših građana, ali i naše privrede. Znao sam da je to ozbiljan problem i prije više od pola godine sam pokrenuo razgovor sa menadžmentom CEDIS-a. Oni su brzo odreagovali, pripremili su Šlan revitalizacije naše energetske mreže. On je vrijedan 80 miliona eura i plan je da do 2020. godine riješimo najvažnija i najkritičnija pitanja. Ne smijemo dozvoliti da ni jedno domaćinstvo ostaje bez struje zbog vjetrova, prvoga snijega ili prvih poplava. Tako da želim da pošaljem poruku građanima da će situacija biti bolja, želim da pohvalim rukovodstvo CEDIS-a jer je obezbijedilo novac za to i već su raspisali tendere za nabavku opreme za realizaciju ovog modela.

Ali evo, ono što ste rekli: kakav je nivo javnih usluga? Kada sam sada pitao zašto su građani Podgorice ili skoro pola Podgorice toliko vremena bili bez struje rekli su mi da Podgorica i Ulcinj nemaju rezervno napajanje u slučaju havarije ove vrste, jer je ovo zaista bila havarija. Ovo nije bio rezultat lošeg rada, nego havarija na infrastrukturi, prije svega na trafostaničkom postrojenju. Rekli su mi da nemaju to rezervno napajanje. Pitao sam: zašto nemaju? Laički sam pitao, jer nijesam iz tog sektora iz te struke. Rekli su mi da je već 2011. godine Crnogorski prenos obezbijedio sredstva, nabavio opremu, ali da se nije ušlo u investiciju zbog toga što nije izvršena eksproprijacija jedne parcele koja je bila potrebna za realizaciju projekta. A obveznici toga posla, odnosno nosioci toga posla, su Ministarstvo finansija, Glavni grad i Katastar.

TVCG: Hoće li se to malo ubrzati?

DUŠKO MARKOVIĆ: To Vam govori o tome kakav je nivo naše javne usluge. Nije zadovoljavajući. I ova Vlada će i ja lično insistirati na tome da administracije, procedure, zakonski rokovi ne budu ograničenje ili opravdanje za nerad ili nezainteresovanost da se u Crnoj Gori bolje živi, da se više investira i da se projekti brže realizuju.

TVCG: Šta je Vlada u protekle dvije godine učinila za afirmaciju mladih, kroz sport, obrazovanje i nauku? Kako ste zadovoljni učincima u tim oblastima?

DUŠKO MARKOVIĆ: Izuzetno sam zadovoljan. Moram da kažem da sam zadovoljan svojim cijelim timom. Naravno i ministrima. I kada na sjednicama Vlade razgovaram sa njima, oni mogu zaključiti da sam vrlo nezadovoljan, zbog toga što uvijek tražim i više i brže. Ali, zaista ovaj rezultat je njihov rezultat. I želim da im se zahvalim. Posebno želim da se zahvalim mom timu u Kabinetu koji praktično onoliko vremena koliko ja provodim na poslu i oni provode podstičući cijelu administraciju da bude efikasnija, odgovornija, i da se na zahtjeve građana odgovara brže.

Rezultat u oblasti sporta i u oblasti nauke je nešto što me posebno raduje. Na ta mjesta su došli mladi ljudi, koji nijesu došli iz politike. Gospodin **[Nikola] Janović** je vrhunski sportista, reprezentativac i kapiten, a ministarka **Sanja Damjanović** je došla iz najprestižnije naučne institucije na svijetu, iz CERN-a. I došla je da pomogne Crnoj Gori. I danas imamo mnogo više rezultata u oblasti školskog sporta na kojem radi ministar Janović, mnogo više rezultata u razvoju sportske infrastrukture, mnogo više i kvalitetnijeg odnosa prema našim sportistima, i ne samo prema sportistima nego prema mladim ljudima. Naši mladi naučnici, istraživači su dobili prostor i dobili mogućnost da se pojavljuju u najprestižnijim naučnim centrima u Evropi kako bi mogli da razvijaju ovaj svoj potencijal. Dakle, formiranje ova dva ministarstva i izbor ljudi na čelu ova dva ministarstva – rekao bih da su pravi pogodak.

TVCG: Kada je riječ o Ministarstvu obrazovanja osnovan je Fond za kvalitet i talente. U toku je primjena modela dualnog obrazovanja. Obrazovanje je besplatno od Osnovne škole do sticanja fakultetske diplome. Jeste li zadovoljni rezultatima u toj oblasti?

DUŠKO MARKOVIĆ: Veoma sam zadovoljan. Nekoliko stvari smo postigli. Prvo, kao što ste Vi rekli, obezbijedili smo besplatno studiranje za sve one koji žele da studiraju. Danas novac, odnosno školarina kako mi to to kažemo, upisnina nije ograničenje mladom čovjeku da razvija svoj potencijal i svoj talenat, a da onda traži prostor na domaćem i međunarodnom tržištu. Dakle, besplatne studije, fond za talente, obavezna praksa za visokoškolce za vrijeme studiranja, i naravno stručne škole i dualno obrazovanje. Danas imamo preko pet stotina srednjoškolaca koji su u sistemu dualnog obrazovanja, i to je ono što želimo da isforsiramo i na čemu želimo da istrajemo da bismo eliminisali deficit na tržištu rada. Da ne školujemo, ili ne proizvodimo ona zanimanja koja nijesu potrebna crnogorskoj ekonomiji i tržištu rada. Dakle, u Ministarstvu prosvjete se radi veoma dobar posao i zadovoljan sam takođe tim rezultatom, a i sa onim što je Vlada uradila zahvaljujući između ostalog i meni i mojim potpredsjednicima. Državni Univerzitet nije nikada imao ovoliko izdašan budžet kao što ga je imao u prošloj, u ovoj a vjerujem i u narednoj godini. Dakle, razumjeli smo da nam obrazovanje nije na onom nivou koje je potrebno Crnoj Gori i njenom razvoju i veoma smo izdašni da tu potrebu obezbijedimo.

TVCG: Bližimo se kraju termina predviđenom za intervju. Za kraj sam ostavila nekoliko političkih pitanja: Kako komentarišete odnose Crne Gore i Srbije i da li na njih mogu uticati različiti pogledi na stogodišnjicu takozvane Podgoričke skupštine?

DUŠKO MARKOVIĆ: Vidjeli ste da je stogodišnjica „Podgoričke skupštine“ rezultirala lavinom optužbi na Crnu Goru, njenu istoriju, njen istorijski rezultat, njenu državotvornost. To nije dolazilo od zvanične Srbije nego od ekstremnih nacionalističkih struktura i različitih oblasti društvenog života u Srbiji. Mi smo se uvijek ponašali dostojanstveno. Branili smo dostojanstvo naše države, ali nikoga nijesmo optuživali. Nažalost, bilo je neprijatnih komentara, pa čak i nekih političkih ličnosti prema Crnoj Gori i našim stavovima, mojim stavovima, stavovima predsjednika Države i drugim stavovima u odnosu na „Podgoričku skupštinu“ i državotvornu perspektivu Crne Gore. Crna Gora se neće tako ponašati. Ni jedan ministar, ni jedan član Vlade, ni jedna javna ličnost nije izgovorila ni jednu ružnu riječ prema bilo kojem zvaničniku Srbije, a neće učiniti ni prema bilo kojem zvaničniku druge države. To je naš manir. To je dokaz naše demokratske i političke zrelosti. Ali zaista nećemo dozvoliti da naša država, da naš nacionalni interes i identitet bude kreiran sa strane. On će biti kreiran u Crnoj Gori. Za njega je odgovorna sada ova vlast, ova Vlada i njoj smo posvećeni. Mi razumijemo da je Srbija u ozbiljnim problemima i ne otežavamo poziciju Srbije u problemima koje ima i sa Kosovom i sa Hrvatskom, na neki način i sa Bosnom i Hercegovinom. Mi promovišemo dijalog i razumijevanje i čekaćemo situaciju da se stvari smire i da onda trezvenije gledamo i na budućnost regiona, ali i naše međusobne odnose. Dakle, mi nijesmo neprijatelji Srbije. Mi nijesmo ničiji neprijatelji, ali ne damo na Crnu Goru i njeno nacionalno i državno dostojanstvo odakle god ta prijetnja dolazila.

TVCG: Kako će Država odgovoriti na proslave koje se organizuju u Crnoj gori povodom stogodišnjice „Podgoričke skupštine“?

DUŠKO MARKOVIĆ: Pa vidite da nijesmo zabranjivali te proslave, što znači da smo sigurni u sebe. I negdje je dobro to naše opredjeljenje. Pokazalo se lice ovih drugih kako gledaju na Crnu Goru. Oni su govorili da „ovo nije Crna Gora“, da je ovo „srpska zemlja“. Oni nijesu govorili o crnogorskom moru, nego o „srpskom moru“. Oni ne poštuju našu zastavu, ponižavaju naše državne simbole... I neka to vide građani, jer često iz političke retorike se govori da mi govorimo o tim stvarima, da mi podstičemo takve razlike. Ustvari vidjeli smo gdje je sada problem. Ne u ovoj demokratskoj i evropskoj vlasti, nego u istorijskim oponentima postojanja Crne Gore. Nećemo im dati prostor, ne zbog toga što ja to želim, nego zbog toga što je Crna Gora izrasla u zemlju koja ima društveni, bezbjednosni, politički i ekonomski potencijal.

*TVCG: Kada govorimo o odnosima sa zemljama regiona kako komentarišete izjavu makedonskog premijera **Zorana Zaeva** koji je prije nekoliko dana kazao da se čudi da su četiri zemlje prijatelji Makedonije dopustile bjekstvo bivšeg premijera **[Nikole] Gruevskog** preko njihove teritorije?*

DUŠKO MARKOVIĆ: Ja sa kolegom Zaevim imam prijateljske odnose pa bih umjesto odgovora prijateljski pitao mog prijatelja Zaeva: Kako je naša prijateljska Makedonija dozvolila da Gruevski napusti Makedoniju? Jer to nije obaveza naših zemalja, nego njegove zemlje. On je kroz Crnu Goru prošao na potpuno zakonit način, na osnovu ličnih dokumenata koje je imao. Ušao je u Crnu Goru i za samo sat ili nekoliko [sati] vremena na Dobrakovu ušao u Srbiju. U tom trenutku po podacima koje policija na graničnom prelazu ima za Gruevskim nije bila

raspisana potjernica, niti bilo koje drugo interesovanje države Makedonije. Dakle, da je danas ista situacija, isto bi se desilo. Prema tome, neka se moj prijatelj pozabavi činjenicom zašto je on i kako je napustio Makedoniju. Zašto nije na vrijeme raspisana potjernica za njim i kako je on ušao u članicu zemlje EU bez pasoša. To pitanje se ne može postavljati Crnoj Gori.

TVCG: Najavljeno je da će početkom naredne godine biti donijet Zakon o slobodi vjeroispovijesti. Da li ste o toj temi razgovarali sa predstavnicima vjerskih zajednica prije svega Mitropolijom crnogorsko-primorskom?

DUŠKO MARKOVIĆ: Taj dijalog vodi potpredsjednik **[Zoran] Pažin** koji je potpredsjednik Vlade i ministar pravde. Taj dijalog traje. Mi smo odlučni da sljedeće godine donesemo zakon o slobodi vjeroispovijesti, da na taj način damo još jedan državni odgovor tom pitanju koje je na neki način Crnoj Gori kamen o vratu u ovom trenutku. Ja sam se jednim povodom na ovu i druge teme sreo sa Mitropolitom. Taj razgovor očigledno nije dao rezultate. Vjerujem da ćemo se u periodu koji dolazi sresti, a vjerujem nakon mog pisma da postoje mogućnosti da se sretnemo, razgovaromo i o ovom i o drugim pitanjima. Mi zaista u Crnoj Gori moramo pronaći načina da razgovaramo, pa kada se i ovako razlikujemo, pa i kada crkva želi da se bavi politikom. Ja sam spreman za taj dijalog. Nama je potrebna kohezija u pravoslavnom biću ove Crne Gore, bez obzira na politička opredjeljenja i poglede na crnogorsku budućnost. I lično sam spreman da razgovaram i sa Mitropolitom i sa predstavnicima drugih vjerskih zajednica da bi zakon bio u interesu svih i na dobro Crne Gore.

*TVCG: U pismu koje ste pomenuli mitropolitu **Amfilohiju [Radoviću]**, ovo što ste ga upozorili da će Zakon kada je riječ o crkvi na Rumiji biti ispoštovan. Šta je Država u međuvremenu uradila?*

DUŠKO MARKOVIĆ: Ja sam rekao da zakon u Crnoj Gori mora biti poštovan u svakoj prilici. Dakle, ne možemo dozvoliti da se crkve grade noću, mimo planske dokumentacije i saglasnosti, kao što ne možemo dozvoliti da nam hoteli preko noći ili privatne kuće takođe niču mimo planske dokumentacije preko noći. U Crnoj Gori se borimo kada će zakon biti obavezan za sve, pa makar se radilo o vjerskoj zajednici odnosno o crkvi.

Što se tiče izvršenja Rješenja na Rumiji dobio sam informaciju da je to Rješenje djelimično izvršeno. Dobili smo informaciju od Mitropolije o nivou tog izvršenja. Rekao sam i naložio ministru [održivog razvoja i turizma **Pavlu] Raduloviću** da pošalje inspekciju na lice mjesta i da vidimo da li je to urađeno u skladu sa Rješenjem o izvršenju. Ako ne bude urađeno insistiraćemo na njegovoj doslednoj primjeni. Dakle, poštovanje i primjena zakona za sve.

TVCG: I za kraj da prokomentarišemo malo političku situaciju u Crnoj Gori, odnosno to da Skupština još u vijek ne radi u punom sastavu i ako je prošlo biše od polovine mandata aktuelnih poslanika. Dakle, Demokrate i Ura su i dalje van sistema. Kako to komentarišete i da li očekujete da se reforme izbornog zakonodavstva sprovedu?

DUŠKO MARKOVIĆ: Veoma se radujem da je suštinski bojkot Parlamenta prekinut, da danas imamo ogromnu većinu poslanika u Parlamentu, i veoma aktivan rad, koji nije samo aktivan nego veoma dinamičan i od sjednice do sjednice veoma kreativan. Dakle, bez obzira šta ko mislio o tome – to je potrebno Crnoj Gori. Parlamentarna demokratija je nešto što nam treba u punom smislu te riječi. Žalimo zašto desetak poslanika nije u Parlamentu. Lično sam dao

doprinos i pokušao dati doprinos da i oni budu u Parlamentu sa evropskim partnerima, unutar i u komunikaciji moje stranke. Ali to je njihov izbor. Znae šta, u politici možete da izaberete da ste po strani onoga što se dešava u zemlji. Oni su izabrali da budu po strani, ali nijesu izabrali da se odreknu svojih zarada. Mi smo govorili o finansijskoj konsolidaciji, potrebi da se svaki euro slije u državni budžet i da on bude zarađen. Ova grupa poslanika svakog mjeseca dođe na kasu Parlamenta i uzme svoju platu. Uzme naknadu za gorivo, ili uzme novac za impulse telefonske koje potroši. A istovremeno kritikuje Vladu za njen rezultat. Kada mi kažemo da je otvoreno 11.000 radnih mjesta u ove dvije godine, oni se trude da opovrgnu taj podatak, ili se trude da kažu da rast od 4,7 odsto, ili rast od 4,8 odsto nije rast, nije dobar za zemlju. Ali istovremeno, redovno uzimaju svoje zarade koje nijesu zaradili. Dakle, ni građani im nijesu dali pravo da sjede kući, nego da ih predstavljaju u Parlamentu. Ali to je njihov izbor.

Ono što je važno je da je u Parlamentu počeo dijalog oko izbornog zakonodavstva. Vjerujem da će on u finišu biti uspješno završen. Što se mene lično tiče i Vlade ne samo kao podsticaj tom dijalogu, nego i novoj političkoj kulturi, ja sam spreman već sutra da razgovaram sa opozicijom, ako su spremni da uđu i u ovu Vladu makar i ove dvije godine, do novih izbora. Dakle, nema ograničenja. Ovo nije marketing. Ovo je jasna poruka. Nama treba u Crnoj Gori dijalog. Nama treba sučeljavanje različitosti, pa čak i za Vladinim stolom. Ako su spremni da na takav način radimo za dobro Crne Gore – ja im stojim na raspolaganju, odnosno moja stranka u čijem sam rukovodstvu.

TVCG: Gospodine Markoviću hvala vam na ovom razgovoru.

DUŠKO MARKOVIĆ: Hvala i Vama i želim da pozdravim Vaše gledaoce.